

Konstitutionsutskottets yttrande

1981/82:2 y

över proposition 1980/81:114 om säkerhetskontroll vid domstolsförhandlingar

Till justitieutskottet

Justitieutskottet har hemställt om yttrande från konstitutionsutskottet i frågan huruvida 2 kap. 12 § regeringsformen (RF) påkallar annan avgränsning av tillämpningsområdet för säkerhetskontroll än den som föreslagits i proposition 1980/81:114.

I den aktuella propositionen föreslås en lag om säkerhetskontroll vid domstolsförhandlingar. Säkerhetskontroll skall enligt den nya lagen få ske, om det till följd av särskilda omständigheter finns risk för att brott som innebär allvarlig fara för någons liv, hälsa eller frihet eller för omfattande förstörelse av egendom kommer att begås i samband med en domstolsförhandling. Kontrollen sker i form av kroppsvisitation och undersökning av väskor m. m. och omfattar åhörare och andra som skall närvara vid förhandlingen. Undantagna är dock rättens ledamöter, andra som är närvarande på grund av utövning av allmän tjänst och advokater. Även andra personer kan undantas. Det är domstolen som beslutar om säkerhetskontroll medan genomförandet av denna ankommer på polisen. Den nya lagen föreslås omfatta alla slags domstolsförhandlingar. I propositionen uttalas att den torde få sin största betydelse för brottmålsförhandlingar.

Den nya lagstiftningen skulle enligt propositionen ha trätt i kraft den 1 juli 1981.

Med anledning av propositionen väcktes motionerna 1980/81:2036 av Christina Rogestam (c) och 1980/81:2037 av Lars Werner m. fl. (vpk). Den första avser uteslutande frågan om tillämpningsområdet för säkerhetskontroll. Den senare tar upp denna fråga jämte vissa andra. I båda motionerna vänder man sig mot att den föreslagna nya lagen föreslås få tillämplighet för alla slag av domstolsförhandlingar. Tillämpningsområdet bör enligt båda motionerna inskränkas till att avse enbart brottmål. I motion 2036 krävs dessutom att det skall vara fråga om ansvar för brott på vilket kan följa fängelse i mer än ett år.

Propositionens förslag har som bakgrund bl. a. ett riksdagsuttalande våren 1976. Riksdagen antog då som vilande förslag till ändringar i RF som innebar ett förstärkt rättighetsskydd i grundlag. I detta ingick bl. a. ett skydd mot kroppsvisitation. Konstitutionsutskottet (KU 1975/76:56) erinrade om att JO i skrivelse till regeringen i maj 1976 påpekade att det inte fanns någon laglig reglering av möjligheterna att företa kontroll för att förebygga brott och för att förhindra att ordning och säkerhet störs i samband med domstolsförhand-

ling. Utskottet förutsatte att regeringen ägnade denna och liknande frågor som kunde aktualiseras genom de nya grundlagsreglerna uppmärksamhet och tog de lagstiftningsinitiativ som kunde vara påkallade. Utskottets uttalande godtogs av riksdagen.

Den föreslagna lagstiftningen innebär inskränkning både i skyddet mot kroppsvisitation och liknande intrång enligt 2 kap. 6 § och i domstolsoffentligheten enligt 2 kap. 11 § RF. Inskränkningar i dessa rättigheter är möjliga med stöd av 2 kap. 12 § RF. I detta stadgandes andra stycke görs dock vissa inskränkningar i rätten att begränsa rättighetsskyddet. Aktuellt i detta sammanhang är särskilt kravet på att rättighetsinskränkningar aldrig får gå längre än vad som är nödvändigt med hänsyn till det ändamål som har föranlett dem.

I propositionen lämnas en ingående redovisning för vilka andra åtgärder som kan vidtas för att upprätthålla skyddet vid förhandlingar där det finns särskild risk för våldsaktioner (s. 9 f.).

Utskottet ansluter sig till den i propositionen framförda uppfattningen att de åtgärder som kan komma i fråga, t. ex. polisbevakning, särskilda lokaler för s. k. riskförhandlingar m. m., inte kan ge någon fullständig garanti mot våldshandlingar även om dessa åtgärder skulle kunna till fullo utnyttjas. En möjlighet till särskild kontroll vid inpasseringen till rättssalen bör därför enligt utskottets uppfattning finnas.

Syftet med den föreslagna säkerhetskontrollen är att förhindra våldshandlingar i rättssalen och i anslutande lokaler. Utifrån de intressen som utskottet har att bevaka är det viktigt att framhålla att kontrollen skall gå ut på att efterforska vapen och andra farliga föremål. Någon granskning av handlingar är således inte aktuell och man behöver därför inte befara att den föreslagna lagstiftningen skall leda till ett obehörigt röjande av innehållet i personliga dokument.

Beträffande den närmare utformningen av lagen om säkerhetskontroll har utskottet från de synpunkter utskottet har att företräda ingen erinran mot propositionens förslag.

Med det anförda finner utskottet att den föreslagna lagstiftningen håller sig inom ramen för de rättighetsbegränsningar som får anses tillåtna enligt 2 kap. 12 § andra stycket RF.

Stockholm den 23 september 1981

På konstitutionsutskottets vägnar
HILDING JOHANSSON

Närvarande: Hilding Johansson (s), Anders Björck (m), Torkel Lindahl (fp), Olle Svensson (s), Per Unckel (m), Yngve Nyquist (s), Sven-Erik Nordin (c), Wivi-Anne Cederqvist (s), Gunnar Björck i Värmdö (m), Kurt Ove Johansson (s), Bengt Kindbom (c), Daniel Tarschys (fp), Kerstin Nilsson (s), Sture Thun (s) och Annika Öhrström (c).